

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС

дисципліни «Європейські студії»

рівень вищої освіти Другий (магістерський)
галузь знань 29 «Міжнародні відносини»
(шифр і назва)
спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»
(шифр і назва)
освітня програма «Міжнародні відносини та регіональні студії:
європеїстика»
(шифр і назва)
спеціалізація _____
(шифр і назва)
вид дисципліни за вибором
(обов'язкова/ за вибором)
факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Розробник: СИЧОВА ВІКТОРІЯ ВІКТОРІВНА,
доктор наук з державного управління, професор

2022/ 2023 навчальний рік

Теми, плани семінарських занять із дисципліни

Розділ 1. Європейський Союз: засади, інститути, спільні політики країн

Семінар 1. Європейська інтеграція: від об'єднання Європейських співтовариств до Європейського Союзу

Питання для обговорення

1. Передумови інтеграційних процесів в Європі після Другої світової війни.
2. Європейська економічна, воєнно-політична інтеграція. Меморандум Ж. Монне та Декларація Р. Шумана. Де Голль та його концепція «Європа вітчизн»
3. Етапи європейської інтеграції. Лісабонський договір: новації та реформування ЄС.
4. Створення спільного ринку ЄС. Свобода пересування товарів, робочої сили та людей, капіталів і послуг - умови створення спільного ринку.
5. Активізація євроінтеграційних трансформацій, формування нової архітектури європейської безпеки в контексті розширення НАТО.
6. Шенгенські домовленості. Єдина європейська валюта – євро.
7. Копенгагенські критерії членства в ЄС. Процедура вступу. Національні програми підготовки до членства
8. Програми підтримки ЄС для Центральної та Східної Європи.
9. Брекзит– вихід Великої Британії з ЄС: значення, наслідки.

Семінар 2. Інституційна структура Європейського Союзу

Питання для обговорення

1. Європейська Рада. Президент Європейської Ради.
2. Рада міністрів ЄС.
3. Європейська Комісія. Президент Європейської комісії.
4. Європейський Парламент.
5. Європейський центральний банк.
6. Верховний представник з питань зовнішньої політики та безпеки.
7. Суд Європейських Спільнот.
8. Рахункова палата (палата аудиторів).
9. Європейський соціально-економічний комітет. Комітет регіонів.
10. Європейський інвестиційний банк.
11. Європейський омбудсмен (Агенція з прав людини).
12. Спеціалізовані агентства ЄС.

Семінар 3. Правові засади Європейської інтеграції

Питання для обговорення

1. Правова система ЄС. Принципи права ЄС. Суб'єкти права. Сфери дії права ЄС.
2. Принципи та процедури ухвалення політичних рішень. Механізми європейської взаємодії.
3. Правове співробітництво. Співробітництво в сфері прав людини.
4. Конституція Європейського Союзу та криза її ратифікації.
5. Критерії вступу держав до ЄС. Процедура вступу.
6. Національні програми підготовки до членства. Країни Центрально-Східної Європи та перспективи їх інтеграції в ЄС. Угоди про асоційоване членство.

Семінар 4. Інститут громадянства в Європейському Союзі

Питання для обговорення

1. Правова сутність інституту громадянства в ЄС. Механізм набуття та втрати громадянства ЄС.
2. Громадянство ЄС та еміграція. Подвійне громадянство ЄС.

3. Правові питання вільного пересування осіб у Європейському Союзі та візова політика ЄС.
4. Права громадян та їх захист. Нормативно-правові документи захисту прав громадян ЄС.
5. Основні проблеми громадянства ЄС на сучасному етапі розвитку

Семінар 5. Європейська інтеграція та національні системи державного управління

Питання для обговорення

1. Європеїзація у творенні європейського врядування. Регулювання євроінтеграційних процесів.
2. Європейська інтеграція та національна система державного управління: особливості взаємозв'язку.
3. Європеїзація систем публічного адміністрування в країнах Центральної та Східної Європи в контексті підготовки до членства в ЄС.
4. Копенгагенські критерії. Мадридський критерій членства в ЄС.
5. Кадрова політика в державах-членах Європейського Союзу. Принципи відбору кадрів на державну службу
6. Оцінювання діяльності державних службовців. Стандарти атестації персоналу державної служби.
7. Кадрова політика в державах центрально-східного регіону Європи.

Семінар 6-7. Спільні політики Європейського Союзу

Питання для обговорення

1. Спільні політики ЄС: критерії класифікації, сфери застосування.
2. Горизонтальні політики Європейського Союзу: регіональна, соціальна, конкурентна, податкова
3. Секторальні політики ЄС: промислова, підприємницька, технологічна, дослідницька, енергетична, транспортна
4. Охорона довкілля як один із важливих напрямків здійснення політики ЄС.
5. Основні переваги та недоліки ведення сільськогосподарської політики в ЄС.
6. Спільна зовнішня політика і політика безпеки. Непоширення та контроль за експортом зброї.
7. Політика Європейського Союзу щодо розвитку громадянського суспільства. Вплив інститутів громадянського суспільства на політичні й інтеграційні процеси в ЄС.
8. Методика застосування механізму громадського діалогу на рівні територіальної громади

Теми доповідей

1. Особливості здійснення соціальної політики в ЄС та її основні моделі. Хартія основних соціальних прав робітників. Соціальний діалог з позиції держав-членів ЄС.
2. Особливості здійснення податкової політики в ЄС.
3. Базові засади політики ЄС в сфері конкуренції.

Розділ 2. Україна та політика європейської інтеграції

Семінар 8-9. Європейська політика сусідства та Україна

Питання для обговорення

1. Концепція Європейської політики сусідства.
2. Європейська політика сусідства (ЄПС): сутність, мета, принципи.
3. Цілі проєкту Східного партнерства. Східне партнерство та Україна. Принципи співпраці в межах проєкту Східного партнерства.
4. Південне сусідство. Група держави – сусідів ЄС-2.

5. Європейська політика сусідства та європейська політика безпеки.
6. Угоди про асоціацію. Країни-кандидати, потенційні країни-кандидати

Семінар 10-11. Політика європейської інтеграції України

Питання для обговорення

1. Укладення угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС (1994).
2. Ідентичність України та процеси європейської інтеграції.
3. Участь України у субрегіональних інтеграційних процесах.
4. Інституційний механізм адаптації законодавства України до законодавства ЄС
5. Співробітництво в галузі освіти ЄС та України (Еразмус Мундус, Темпус, Жан Моне).
6. Українсько-польські та українсько-литовські відносини в контексті євроінтеграції.
7. Україно-угорські відносини в контексті євроінтеграції
8. Політика європейської інтеграції України та політика національної безпеки.

Семінар 12, 13 (1/2). Імплементация Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Статус кандидата на вступ до ЄС

Питання для обговорення

1. Підхід ЄС до Угод про асоціацію. Статус асоційованого члена ЄС
2. Регіональне та транскордонне співробітництво з ЄС.
3. Переговори між Україною та Європейським Союзом стосовно укладення Угоди про асоціацію з ЄС. Підготовка до підписання Угоди про асоціацію
4. Проблема інтеграції України як чинник внутрішньополітичної боротьби.
5. Курс на євроінтеграцію - свідомий вибір громадян та ключова вимога Революції Гідності 2013-2014 років.
6. Етапи підписання Угоди про асоціацію (політична та економічна частини).
7. Структура Угоди про Асоціацію України з ЄС. Ратифікація Угоди про Асоціацію України з ЄС.
8. Діяльність органів виконавчої влади у сфері євроінтеграції
9. Референдум в Нідерландах, причини та наслідки.
10. Підписання угоди про безвізовий режим України з ЄС (17 травня 2017 р.).
11. Громадська думка про європейську інтеграцію країни.

Семінар 13 (1/2), 14 (1/2). Адаптація законодавства України до законодавства ЄС

Питання для обговорення

1. Програма підтримки вдосконалення врядування та менеджменту ОЕСР/SIGMA (Support for Improvement in Governance and Management).
2. Діяльність Національного агентства України з питань державної служби та Центру адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу.
3. Acquis communautaire для України.
4. Антикорупційне право ЄС наднаціонального рівня
5. Створення антикорупційних органів (НАБУ, НАЗК, САП) в Україні
6. Імплементация норм європейського наднаціонального права, удосконалення норм національного рівня.
7. Адаптація світового досвіду реформування державної системи підготовки кадрів в Україні та функціонування системи державної служби
8. Конституційне закріплення євроінтеграційного курсу України: значення, перспективи.

Семінар 14 (1/2), 15. Політика Європейського Союзу в умовах широкомасштабної агресії Росії проти України

Питання для обговорення

1. Розширення Європейського Союзу на Схід та Південь Європи, методології розширення та діалогу з державами кандидатами на вступ в ЄС.
2. Широкомасштабна агресія Росії проти України. Заявка України про вступ до Європейського Союзу.
3. Підтримка Європарламенту заявки України про вступ до Європейського Союзу.
4. Рекомендації Європейської комісії надати Україні статус кандидата на членство в Європейському Союзі (17. 06.2022 р.).
5. Статус кандидата на вступ до Європейського Союзу: сутність, особливості, можливості доступу до фінансових ресурсів.
6. Необхідність реформ в Україні. Моніторинг імплементації реформ в Україні з боку Єврокомісії.
7. Офіційне надання Україні статус кандидата на вступ до ЄС. 7 завдань (кроків) для України щодо вступу до ЄС.
8. Моніторинг імплементації реформ в Україні з боку Єврокомісії.
9. Безпекова політика ЄС в умовах російсько-українсько-війни. Відносини України з країнами ЄС.
10. Підтримка України зброєю з боку ЄС. Запровадження пакетів санкцій зі сторони ЄС до РФ

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
Розділ 1. Європейський Союз: засади, інститути, спільні політики країн		
1	<p><i>Тема 1. Європейська інтеграція: від об'єднання Європейських співтовариств до Європейського Союзу</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Євроінтеграція та європеїзація: спільне та особливе. 2. Європа націй чи Європа регіонів? 3. Проаналізуйте основні етапи євроінтеграційного процесу 4. Перелічити, які виклики були для Європейського співтовариства у 1970-ті роки. 5. Охарактеризувати позитивні результати створення спільного ринку для громадян і споживачів. 6. Доведіть, що створення єврозони має позитивні наслідки. 7. Охарактеризувати дії ЄС для мінімізації результатів фінансово-економічної кризи. 8. Назвіть політичні, економічні та адміністративні критерії, що виробив Євросоюз для країн, які бажають стати його членами. 	10
	<p><i>Тема 2. Інституційна структура Європейського Союзу</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Назвіть інституції, які складають інституційну основу Європейського Союзу. 2. Які інституції ЄС беруть участь у законотворчих процесах? 3. Якими є функції Суду аудиторів? 4. Обґрунтуйте, в яких випадках комітет регіонів має право пред'явити судові позови до Суду Європейського Союзу? 5. Охарактеризуйте основні послуги Європейського інвестиційного банку? 6. Що має право зробити Європейський омбудсмен для розгляду скарг та реагування на них? 	10

	<p>7. Яку функцію виконує Європейська школа управління?</p> <p>8. Проаналізуйте функціональні особливості інтеграційних структур ЄС.</p> <p>9. Охарактеризуйте особливості Спільного ринку в ЄС</p>	
	<p><i>Тема 3. Правові засади Європейської інтеграції</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Охарактеризуйте відмінності між поняттями: «Acquis communautaires» («комунітарне право»); «Acquis de l'Union»; «Schengen acquis». Назвіть 4 етапи процедури прийняття (приєднання) країни до Європейського Союзу. Визначте критерії вступу країни до ЄС (Копенгагенські критерії). На яких підставах країна може вийти з Європейського Союзу? Чи можна виключити країну зі складу ЄС? В чому своєрідність права ЄС та його відмінність від класичних правових систем (внутрішньодержавного і міжнародного права)? Визначте загальні принципи права Європейського Союзу. Які правові акти входять до первинного законодавства ЄС? Які правові акти входять до вторинного законодавства ЄС? Які основні зміни внесені Лісабонським договором в Договір про Європейський Союз та Договір про функціонування ЄС? Чому не була прийнята Конституція ЄС в 2005-2006 роках? Назвіть загальні принципи організації та діяльності інститутів ЄС. Які інститути ЄС відносяться до міждержавних (міжнаціональних), а які до наднаціональних? Поясніть підстави формування в суспільній свідомості певної недовіри до вимог ЄС, цінностей, закріплених в Установчих Договорах ЄС, тих чи інших демократичних норм. Назвіть три категорії міжнародних угод, які складають частину права ЄС. Дайте характеристику спільних правових документів ЄС (директиви, акти, постанови, рекомендації, думки). 	10
	<p><i>Тема 4. Інститут громадянства в Європейському Союзі</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Охарактеризуйте систему захисту прав людини в Європейському Союзі. Назвіть основні проблеми громадянства ЄС на сучасному етапі розвитку Аргументуйте значення Програми дій Співтовариства по боротьбі з дискримінацією 	10
	<p><i>Тема 5. Європейська інтеграція та національні системи державного управління</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Охарактеризуйте моделі державного управління в ЄС. Охарактеризуйте адміністративні реформи в країнах ЄС. Назвіть сучасні тенденції кадрової політики країн ЄС. 	10
	<p><i>Тема 6. Спільні політики Європейського Союзу</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Коротко передайте зміст статті Європейської соціальної хартії щодо дій проти соціального виключення громадян. Визначте основні напрямки соціальної безпекової політики в ЄС. Назвіть основні цілі спільної зовнішньої політики Європейського Союзу. На що звертається увага при розгляді країни як потенційного члена Європейського Союзу? Дайте характеристику діяльності Високого представника при реалізації Спільної зовнішньої політики та безпеки ЄС. 	10
	Разом за 1 розділом	60
	Розділ 2. Україна та політика європейської інтеграції	
	<p><i>Тема 7. Європейська політика сусідства та Україна</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Дайте характеристику меті Європейської політики сусідства. Назвіть спільні риси країн, які входять до Європейської політики сусідства. 	15

	<ol style="list-style-type: none"> 3. Назвіть основні принципи діяльності Європейської політики сусідства. 4. Які чинники вплинули на створення проекту «Східне партнерство»? 5. Дайте характеристику головним цілям проекту «Східного партнерства». 6. Що передбачено для України в проєкті «Східне партнерство»? 7. Охарактеризуйте напрями, за якими Європейський Союз проводить свою політику в межах проекту «Східного партнерства». 	
	<p><i>Тема 8. Політика європейської інтеграції України</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Назвіть 1 – 2 стереотипи мислення українців щодо Євросоюзу, поясніть причини походження подібних стереотипів та покажіть їх відносний характер 2. Охарактеризуйте, як відбувається процес адаптації української громадської думки до ідей євроінтеграції та сприйняття європейських цінностей? Наведіть конкретні приклади. 3. Коли було проголошено стратегічну мету України – європейську інтеграцію? Які фактори сприяли у цьому? 4. В яких документах закріплено стратегічну мету України – отримання членства в ЄС? 5. Які були результати Євромайдану і Революції Гідності для європейської інтеграції України? 6. У чому полягає зміст безвізового режиму між Україною та ЄС? 	15
	<p><i>Тема 9. Імплементация Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Статус кандидата на вступ до ЄС</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізувати підхід ЄС до угод про асоціацію. Порівняйте з підходом ЄС до угоди про асоціацію з Україною. 2. У чому полягав основний зміст Угоди про партнерство і співробітництво між Україною та ЄС? 3. Назвіть дві-три відмінності між Угодою про партнерство і співробітництво між Україною та ЄС та Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. 4. Проаналізувати зміст та структуру Угоди про Асоціацію 5. Проаналізувати вимоги, які висувуються до України в частині виконання Угоди про асоціацію: виконання, проблеми, результати 6. Оцінити хід реформ: проблеми, успіхи, результати 7. Назвіть основні положення політичної та інституційної частин Угоди про асоціацію між Україною та ЄС? 8. Чому для України та ЄС є важливим функціонування Зони вільної торгівлі між сторонами у рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС? 9. Надайте свою оцінку ратифікаційному процесу Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. 10. Оцініть процес імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС станом на цей час. 	10
	<p><i>Тема 10. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Яка модель адаптації національного законодавства до acquis ЄС використовується в Україні? Назвіть її недоліки. 2. Обґрунтуйте взаємозв'язок між принципами адміністративного права та стандартами державної служби. 	10
	<p><i>Тема 11. Політика Європейського Союзу в умовах широкомасштабної агресії Росії проти України</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Якою є природа загроз національній безпеці України? 2. Охарактеризуйте напрями державної політики безпеки України. 3. Які можливості відкриває отримання статусу кандидата в ЄС для України? 4. Які Ви знаєте гранти, інвестиції для відновлення України? 	10
	Разом за 2 розділом	60
	Усього годин	120

Самостійна робота студента полягає в підготовці навчально-дослідних завдань (доповідей, завдань для самостійної роботи) за запропонованою/обраною тематикою для розкриття основних теоретичних положень теми та застосування набутих практичних навичок. У роботі студент має розкрити основні категорії понятійного апарату, застосовуючи енциклопедії та словники, провести порівняльний аналіз із іншими практиками, застосувати різні підходи та зробити відповідні висновки щодо застосування вивченого на практиці. Обов'язково студент має вказати на джерела літератури, якими користувався, по тексту зробити посилання та оформити у відповідності вимог.

Виконана самостійна робота студента буде обговорюватись в аудиторії та оцінена. Якщо підготовлена робота відповідатиме вимогам, її можна рекомендувати до участі у наукових / науково-практичних конференціях, семінарах. Самостійна робота має такі ознаки:

- обґрунтована політична та наукова актуальність;
- структурованість, розкриті теоретична й практична складові;
- певні елементи новизни та наукова, навчальна й практичну спрямованість і значимість за досліджуванним напрямком;
- аргументовані висновки;
- демонструвати достатню компетентність студента в розкритті питань, що досліджуються. Обов'язковою умовою є презентація.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (залік)

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Факультет **Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу**
Спеціальність **Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії**
Семестр **2**
Форма навчання **денна**
Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): **магістр**
Навчальна дисципліна: **Європейські студії**

Залікове завдання (приклад)

1. Створення спільного ринку ЄС. Свобода пересування товарів, робочої сили та людей, капіталів і послуг (10 балів)

2. Широкомасштабна агресія Росії проти України. Ставлення ЄС до України, Росії. Офіційне надання Україні статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу: сутність, особливості, можливості доступу до фінансових ресурсів (10 балів).

3. Ситуаційне завдання (20 балів):

Ціннісно Угорщина під проводом прем'єр-міністра В. Орбана давно віддалилася від цінностей ЄС. В. Орбан у своїх заявах це особисто визнає. У зверненнях до внутрішньої аудиторії він пояснює, чому він бореться з європейськими цінностями і одночасно прагне лишитися у ЄС. Скорочено його версія звучить так: ми, угорці, вступали в інший ЄС з іншими цінностями – християнськими та консервативними, де не було лібералізму, ЛГБТ, терпимості до чужаків, правил щодо мігрантів та іншого, що нам зараз нав'язують. А потім, мовляв, право ЄС змінилося, і нас, угорців, змушують підкорятися ліберальним цінностям, на які ми не підписувалися. Натомість Угорщина з її консервативними цінностями є зразком старого, справжнього Євросоюзу – а отже, не вона має змінюватися, а усі інші.

Ця версія знайшла масову довіру в угорських виборців. Вона раз за разом повторюється на ток-шоу та дискусіях для угорського глядача. Її зазвичай цитують угорські співрозмовники і у фейсбучних, і у особистих дискусіях.

Питання: 1. Доведіть, що такі сентенції прем'єр міністра Угорської Республіки від початку до кінця є фейком, який створив угорський уряд для своїх громадян, бо Угорщина, коли вступала до ЄС, прийняла ці правила.

3. Для аргументації назвіть договори (та дати їх ухвалення), що містять принципи та цінності ЄС; охарактеризуйте Хартію фундаментальних прав Євросоюзу.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення письмового заліку. Час виконання – до 80 хвилин

Вміст залікового завдання й оцінювання відповідей на заліку:

Залікове завдання складається з трьох питань: двох теоретичних завдань (по 10 балів), одного ситуаційного завдання (20 балів)

Мінімальна кількість балів, необхідна для одержання заліку – 20 балів.

Максимальна кількість балів, необхідна для одержання заліку – 40 балів.

Критерії оцінювання залікових завдань:

Вимоги: 1) розгорнутий, вичерпний виклад змісту даної у питанні проблеми; 2) виявлення творчих здібностей у розумінні, викладенні й використанні навчально-програмного матеріалу; 3) здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, підходів та самостійно робити логічні висновки й узагальнення; знання історії створення таких теорій та еволюції поглядів основних представників; 4) демонстрація здатності висловлення та аргументування власного ставлення до альтернативних поглядів на дане питання; 5) засвоєння основної та додаткової літератури; 5) здатність використовувати теоретичні знання у реалізації практичних завдань; навички управлінської діяльності на місцевому рівні

За бажанням студент має можливість обрати тестову форму залікового завдання (містить 40 тестових завдань, студент одержує 1 бал за кожну вірну відповідь)

Питання до заліку

1. Передумови інтеграційних процесів в Європі після Другої світової війни.
2. Європейська економічна, воєнно-політична інтеграція.
3. Етапи європейської інтеграції. Лісабонський договір: новації та реформування ЄС.
4. Створення спільного ринку ЄС. Свобода пересування товарів, робочої сили та людей, капіталів і послуг.
5. Активізація євроінтеграційних трансформацій, формування нової архітектури європейської безпеки в контексті розширення НАТО.
6. Шенгенські домовленості. Єдина європейська валюта – євро.
7. Програми підтримки ЄС для Центральної та Східної Європи.
8. Копенгагенські критерії членства в ЄС. Процедура вступу.
9. Brexit – вихід Великої Британії з ЄС
10. Інституційна структура Європейського Союзу. Європейська Рада.
11. Інституційна структура Європейського Союзу. Рада міністрів ЄС.
12. Інституційна структура Європейського Союзу. Європейська Комісія.
13. Інституційна структура Європейського Союзу. Європейський Парламент.
14. Правова система ЄС. Принципи права ЄС. Суб'єкти права. Сфери дії права ЄС.
15. Принципи та процедури ухвалення політичних рішень в ЄС. Механізми європейської взаємодії. Брекзит: значення, наслідки.
16. Конституція Європейського Союзу та криза її ратифікації.
17. Копенгагенські (Мадридські) критерії членства в ЄС.

18. Національні програми підготовки до членства. Країни Центрально-Східної Європи, їх інтеграція в ЄС. Угоди про асоційоване членство.
19. Правова сутність інституту громадянства в ЄС. Механізм набуття та втрати громадянства ЄС.
20. Громадянство ЄС та еміграція. Подвійне громадянство ЄС.
21. Правові питання вільного пересування осіб у Європейському Союзі та візова політика ЄС.
22. Права громадян та їх захист. Нормативно-правові документи захисту прав громадян ЄС. Основні проблеми громадянства ЄС на сучасному етапі розвитку
23. Європейська інтеграція та національна система державного управління: особливості взаємозв'язку.
24. Європеїзація систем публічного адміністрування в країнах Центральної та Східної Європи в контексті підготовки до членства в ЄС.
25. Кадрова політика в державах-членах Європейського Союзу. Принципи відбору кадрів на державну службу. Стандарти атестації персоналу державної служби.
26. Кадрова політика в державах центрально-східного регіону Європи.
27. Спільні політики ЄС: критерії класифікації, сфери застосування.
28. Горизонтальні політики Європейського Союзу (регіональна, соціальна, конкурентна, податкова)
29. Секторальні політики ЄС (промислова, підприємницька, технологічна, дослідницька, енергетична, транспортна)
30. Спільна зовнішня політика і політика безпеки. Непоширення та контроль за експортом зброї.
31. Охорона довкілля як один із важливих напрямків здійснення політики ЄС.
32. Політика Європейського Союзу щодо розвитку громадянського суспільства. Вплив інститутів громадянського суспільства на політичні й інтеграційні процеси в ЄС.
33. Європейська політика сусідства (ЄПС): сутність, мета, принципи. Східне партнерство, група держави – сусідів ЄС-1. Південне сусідство, група держави – сусідів ЄС-2.
34. Цілі проекту Східного партнерства. Східне партнерство та Україна. Принципи співпраці в межах проекту Східного партнерства.
35. Угоди про асоціацію. Підхід ЄС до Угод про асоціацію. Статус асоційованого члена ЄС. Країни-кандидати, потенційні країни-кандидати
36. Ідентичність України та процеси європейської інтеграції. Укладення угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС (1994).
37. Регіональне та транскордонне співробітництво з ЄС. Участь України у субрегіональних інтеграційних процесах.
38. Інтеграція до ЄС. Досвід Польщі, Чехії, Словаччини, країн Балтії для України.
39. Інституційний механізм адаптації законодавства України до законодавства ЄС
40. Співробітництво в галузі освіти ЄС та України (Еразмус Мундус, Темпус, Жан Моне).
41. Переговори між Україною та Європейським Союзом стосовно укладення Угоди про асоціацію з ЄС. Етапи підписання Угоди про асоціацію України та ЄС.
42. Політика європейської інтеграції України та політика національної безпеки. Курс на євроінтеграцію після Революції Гідності 2013-2014 років.
43. Структура Угоди про Асоціацію України з ЄС (політична та економічна частини). Ратифікація Угоди про Асоціацію України з ЄС.
44. Законодавче забезпечення Угоди про асоціацію України з ЄС.
45. Діяльність органів виконавчої влади у сфері євроінтеграції.
46. Референдум в Нідерландах, причини та наслідки.
47. Підписання угоди про безвізовий режим України з ЄС: значення, перспективи.
48. Громадська думка про європейську інтеграцію країни.

49. Діяльність Національного агентства України з питань державної служби та Центру адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу. Адаптація світового досвіду реформування державної служби в Україні.

50. Імплементация норм європейського наднаціонального права, удосконалення норм національного рівня. *Acquis communautaire* для України.

51. Антикорупційне право ЄС наднаціонального рівня. Створення антикорупційних органів (НАБУ, НАЗК, САП) в Україні.

52. Конституційне закріплення євроінтеграційного курсу України: значення, перспективи. Політика європейської інтеграції України та політика національної безпеки.

53. Широкомасштабна агресія Росії проти України. Ставлення ЄС до України, Росії. Офіційне надання Україні статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу: сутність, особливості, можливості доступу до фінансових ресурсів.

54. Українсько-польські та українсько-литовські відносини в контексті євроінтеграції.

55. Україно-угорські відносини в контексті євроінтеграції

56. Необхідність реформ в Україні. 7 завдань (кроків) для України щодо вступу до ЄС. Моніторинг імплементации реформ в Україні з боку Єврокомісії.

57. Безпекова політика ЄС в умовах російсько-українсько-війни. Відносини України з країнами ЄС. Підтримка України зброєю з боку ЄС. Запровадження пакетів санкцій зі сторони ЄС до РФ.

Рекомендована література

Основна

1. Артёмов І.В. Український вимір європейської та євроатлантичної інтеграції: навч. посіб.: у 2-х кн. Ужгород: Ліра, 2008. Кн. 1. 476 с.

2. Галик В.М. Україна в Європі і світі: навч. посіб. Київ: Знання, 2013. 364 с.

3. Гнатюк М.М., Малик Я.Ф., Прокопенко Л.Л. Модуль 2. Відносини з Європейським Союзом та процес європейської інтеграції України / *Relations Between Ukraine and the EU and European Integration Process*. навч. посіб. / За заг. ред. М.Бойцуна, І.Грицяка, Я.Мудрого, О.Рудіка, Л.Прокопенка, В.Стрельцова. Київ: Міленіум, 2009. 782 с.

4. Гнидюк Н.А., Стрельцов В.Ю. Модуль 4. Розширення ЄС та досвід реформ країн Центрально-Східної Європи у контексті приєднання до ЄС : Робочий зошит до модуля / "EU Enlargement and reform experience of Central and Eastern Europe in the context of accession to the EU": *Workbook*. Київ: Міленіум, 2009. 44 с.

5. Грицяк І.А., Говоруха В.В., Стрельцов В.Ю. Модуль 1. Правова та інституційна основи Європейського Союзу: підруч. з грифом МОН України / за заг. ред. М.Бойцуна, І.Грицяка, Я.Мудрого, О.Рудіка, Л.Прокопенка, В.Стрельцова. Харків: Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2009. 620 с. Сер. «Бібліотека державного службовця у галузі європейської інтеграції».

6. Державне управління та європейська інтеграція: еволюція поглядів: навч. посіб. / Вітер Д. В. та ін.; Кабінет Міністрів України, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ: Інтерсервіс, 2013. 152 с.

7. Європейська інтеграція: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закладів та слухачів магістер. підготовки за напрямом «Державне управління» / Кол. авт.; за заг. ред. проф. І. А. Грицяка та Д. І Дзвінчука. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. 464 с.

8. Європейська інтеграція в контексті сучасної геополітики [Текст] : зб. наук. ст. за матеріалами наук. конф. (м. Харків, 24 трав. 2016 р.) / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування ; [редкол.: А. П. Гетьман та ін.]. Харків : Право, 2016. 534 с.

9. Європейська інтеграція та міжнародна співпраця : посіб. / авт. кол. :

В.А. Мандрагеля, Ю. В. Мельник, О. І. Пошедін та ін.; за заг. ред. В.А. Мандрагелі, Л.А. Шереметьєвої. Київ : НАДУ, 2016. 288 с.

10. Європейська та євроатлантична інтеграція: навч. посіб. / О. В. Баула, Т. В. Божидарнік, Т. М. Вісіна, ін ; М-во освіти і науки України, «Луцький нац. техн. ун-т» ; [за заг. ред. О. М. Лютак]. Херсон : ОЛДИ-ПЛЮС, 2019. 375 с.

11. Європейський Союз і Україна: особливості взаємовідносин на сучасному етапі / НАПрНУ України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Харків : Оберіг, 2012. Вип 1. 76 с. (Серія "Наукові доповіді").

12. Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. Європейський Союз: історія та засади функціонування : навч. посіб. /за ред. Л.В. Губерського. Київ : Знання, 2009. 751 с.

13. Кривцова В. М. Теорії та стратегії європейської інтеграції: навч. посіб. Київ : Міленіум, 2009. 142 с.

14. Мудрий Я.М. Словник-довідник термінів з Європейської інтеграції / “Glossary of Terms on European Integration”. Словник. / За заг. ред. М.Бойцуна, Я.М.Мудрого, О.М.Рудіка. Київ: Міленіум, 2009. 588 с.

15. Макаренко М. І., Хомутенко Л. І. Європейська інтеграція: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2014. 344 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk813022.pdf>

16. Палагнюк Ю. В. Державна євроінтеграційна політика України: теорія, методологія, механізми : монографія. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2014. 392 с.

17. Право Європейського Союзу: підруч. / за ред. О. К. Вишнякова. Одеса : Фенікс, 2013. 883 с.

18. Прокопенко Л.Л. Вступ до європейської інтеграції: навч. посіб. Київ: Міленіум, 2009. 334 с.

19. Прокопенко Л. Л., Рудік О. М., Рудік Н. М. Інституційна система ЄС : навч. посіб. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. 220 с.

20. Регіональна політика Європейського союзу : підруч. /за ред. В. Чужикова. Київ: КНЕУ, 2016. 495 с. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/evrointegracii/Pidruchnuk_ERDM_2016.pdf

21. Рудік О.М., Дзяд О.В. Модуль 3. Спільні політики Європейського Союзу та їх значення для України. *Common EU Policies and Their Significance for Ukraine*: навч. посіб. /за заг. ред. М.Бойцуна, І.Грицяка, Я.Мудрого, О.Рудіка, Л.Прокопенка та В.Стрельцова. Київ: Міленіум, 2009. 668 с.

22. Теорія та історія європейської інтеграції: навч.-метод. комплекс / укл. Круглашов А.М. Чернівці: Рута, 2013. 100 с

23. Тоді Ф. Нарис історії Європейського Союзу. Київ: К. І. С., 2002.

24. Управління в ЄС та політика європейської інтеграції: мультимедійн. підруч. / Палагнюк Ю., Сай Д., Сорока С.; Чорноморський нац. ун-т ім. Петра Могили. Миколаїв, 2022. URL : <https://eugov.chmnu.edu.ua/miltymediinyi-posibnyk/>

25. Цінності об'єднаної Європи. Лабораторія законодавчих ініціатив, 2013. URL: https://parlament.org.ua/upload/docs/European_Values.pdf

26. Association Agreement between the EU and Ukraine European Implementation Assessment (upd.). URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/cec758ec-e1c1-11ea-ad25-01aa75ed71a1/language-en/format-pdf/source-236122754>

Допоміжна:

27. Аракелян М. Р., Василенко М. Д. Право Європейського Союзу : підруч . для студ.вищих навч. закладів. Одеса : Фенікс, 2012. 390 с.

28. Баймуратов М. О., Хоббі Ю. С. Модифікації державного суверенітету в умовах європейської інтеграції в контексті взаємовідносин Європейського Союзу з державами-членами: моногр. Суми : Університет. кн., 2013. 300 с.

29. Войтович Р. Глобалізаційні виклики національної безпеки: геополітичний

- аспект. *Сучасна українська політика. Політика і політологи про неї*. 2010. Вип. 19. С. 285–297.
30. Гісса-Іванович О., Кибіч Я. Брекзит: наслідки і перспективи (в контексті побудови нових відносин Британія - Україна – ЄС. *Медіафорум* (8), 2020. С. 47-61. URL: <https://journals.chnu.edu.ua/index.php/mediaforum/article/view/167/108>
31. Грицяк І. Європейська інтеграція в східноєвропейському та південному напрямках. *Вісник НАДУ*. 2008. № 1. С. 5-14.
32. Грицяк І.А. Право та інституції Європейського Союзу: навч. посіб./ ; Нац. Акад. держ. упр. при Президентові України. Київ: К.І.С., 2006.
33. Євроінтеграція : досвід країн Вишеградської четвірки та українські реалії / Ін-т екон. дослідж. та політ. консультацій ; ред. І. Коссе. Київ, 2014. 87 с.
34. Європа майбутнього: Європейський Союз перед наступним розширенням / М.Беме, А.Фукс, Ш.Раппенглюк, С.Штох; Матеріали дослідницької групи «Молодь і Європа». Мюнхен, 2005. 296 с.
35. Європейський Союз на сучасному етапі: структурні зміни та стратегія розвитку / В.В.Копійка, Т.І.Шинкаренко, М.А.Миронова. Київ : Знання, 2010. 94 с.
36. Європейська інтеграція в контексті світових глобалізаційних процесів: матеріали наук.-практ. конф., 15 груд. 2016 р. ; за заг. ред. М.М. Іжі, В. М. Кривцової. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2017. 316 с.
37. Європейська інтеграція України: політико-правові проблеми: моногр. Київ: Юрид.думка, 2005. 332 с.
38. Деменко О.Ф. Європейський Союз після Лісабонської угоди. *Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї*. Київ, 2010. Вип. 19. С. 395-402.
39. Зедельмаєр У., Шіммельфенінг Ф. Європеїзація Центральної та Східної Європи. Київ: Юніверс, 2010. 288 с.
40. Інституціоналізація публічного управління в Україні в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних викликів : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 24 трав.2019 р.) : у 5 т. / за заг. ред. А. П. Савкова, М. М. Білинської, О. М. Петрось. Київ: НАДУ, 2019. Т.1.172 с. URL: <http://academy.gov.ua/pages/dop/198/files/2e67d7ff-9338-42dd-80c1-bb20eeda330e.pdf>
41. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу : монографія / НАПрН України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування ; за заг. ред. І. В. Яковюка. Київ : Ред. журн. "Право України" ; Харків : Право, 2013. Вип. 14. 208 с.
42. Ковальова О.О. Стратегії євроінтеграції : як реалізувати європейський вибір України. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького, 2003. 340 с.
43. Конституція України: Закон України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 № (із змінами внесеними згідно із Законами ... № 2680-VIII від 07.02.2019, *ВВР*, 2019, № 9, ст.50 № 27-IX від 03.09.2019, *ВВР* 2019, № 38, ст.160. *Відомості Верховної Ради України*. 1996, № 30, ст. 141
44. Копійка, В.В. Розширення Європейського Союзу та Україна : моногр. Київ : Логос, 2008. 376 с.
45. Лісабонський договір – 10 років після набуття чинності. Що змінилося у функціонуванні ЄС? : Науково-практична конференція : тези доп., Миколаїв, 2 грудня 2019 р. / ЧНУ ім. Петра Могили. – Миколаїв, 2019. <http://eugov.chmnu.edu.ua/>
46. Мальська М. П., Антонюк Н. В. Основи європейської інтеграції : підруч.; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. Київ: «Центр учбової літератури», 2015. 320 с.
47. Міжнародні організації: навч. посіб. / за ред. Козака Ю.Г., Ковалевського В.В., Логвінової Н.С. Київ: Центр навч. літ., 2009. 223 с.
48. Мусис Н. Усе про спільні політики Європейського Союзу / Пер. з англ. Київ: К.І.С., 2005. XIV с. 466 с.

49. Палагнюк Ю. В. Проблеми розвитку ЄС після фінансово-економічної кризи: уроки для України. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2013. № 5. С. 167–172.
50. Палагнюк Ю. В. Поняття «Європейська інтеграція» в державному управлінні. *Актуальні проблеми державного управління, педагогіки, психології* : зб. наук. пр. Херсон. нац. техн. ун-ту. 2011. Вип. 2 (5). С. 110–115.
51. Палагнюк Ю. В. Основні інструменти розширення Європейського Союзу на Схід. *Ефективність державного управління* : зб. наук. пр. Львів. регіон. інституту держ. упр. Нац. академ. держ. упр. при Президенті України / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А.В. Ліпенцева. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2013. Вип. 37. С. 189–196.
52. Палагнюк Ю. В. Механізми інтеграції держав Центральної та Східної Європи у Європейський Союз. *Державне управління і місцеве самоврядування*. 2013. № 4 (19). С.115–123. URL : [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2013/2013_04\(19\)/15.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2013/2013_04(19)/15.pdf)
53. Партнерство заради миру: Рамковий документ. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_001#Text
54. Посельський В. Європейський Союз: інституційні основи європейської інтеграції. Київ: Смолоскип, 2002. 168 с.
55. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: закон України № 2411-VI від 01.07.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17/conv#Text>
56. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року «Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України»: указ Президента України №448/2021 від 26.08.2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>
57. Публічна політика та суспільні зміни в Україні в контексті євроінтеграції : моногр. / авт. кол. : С. О. Телешун, С. В. Ситник, І. В. Рейтерович, О. Г. Пухкал та ін. ; за заг. ред. С. О. Телешуна, д-ра політ. наук, проф. Київ : НАДУ, 2017. 248 с.
58. Сичова В.В., Самофалова Т.О. Вплив Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом на гендерну політику в Україні. *Публічне управління XXI ст.: синтез науки і практики* : матеріали XIX міжнар. наук. конгресу (19.04.2019 р.). Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2019. С. 236–239.
59. Стратегія та засоби конвергенції системи соціальної безпеки України та ЄС у процесі євроінтеграції: монографія/ ред.: Т. Г. Васильців, Р. Л. Лупак. Львів: АТБ, 2018. 303 с. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20180802.pdf>
60. Тамм А. Є., Стрельцов В. Ю., Дзюндзюк В. Б. Україна – ЄС: розвиток відносин та основні напрями співробітництва: Модуль 5: навч. посіб. Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ, 2009. 144 с.
61. Ткачук Т. Ю. Забезпечення інформаційної безпеки в умовах євроінтеграції України: правовий вимір: моногр. Київ : ВД «АртЕк», 2018. 422 с.
62. Україна – Європейський Союз: від партнерства до асоціації: Український Щорічник з Європейських Інтеграційних Студій. Вип. II. Луцьк, Терен, 2019. 428 с.
63. Шульга М. Критерії європейської ідентичності. *Політичний менеджмент*. 2010. № 2. С. 139-147. URL: http://nbuv.gov.ua/ujrn/pome_2010_2_15
64. Яковюк І. В. Правові основи інтеграції до ЄС: загальнотеоретичний аналіз : моногр.; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". Харків : Право, 2013. 760 с.
65. Association Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part. URL: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/november/tradoc_155103.pdf
66. Association Agreement: driving integrational changes : col. Monograf. /Ed.by Richard Iserman, Dr.H.C. in International Relations, Maryna Dei, PhD, Associate Professor, Olga Rudenko, Dr.Sc in PA, Professor, Yaroslav Tsekhmister, Ed.D, Professor, Vitalii Lunov, PhD, Associate Professor. Chicago : Assent Graphics Communications, 2019

67. English. European and Euro-Atlantic Integration. A textbook for Civil Servants and Local Government Employees / Y. Glukhova, D. Say, Y. Palagnyuk, S. Ponomaryov, S. Soroka, A. Soloviova. – 3rd ed., updated. – Mykolayiv : Petro Mohyla BSSU, 2018. 336 p. URL : <http://dspace.chmnu.edu.ua/bitstream/123456789/257/1/English.%20European%20and%20Euro-Atlantic%20Integration.pdf>

68. Dinan D. (2010) Ever Closer Union. An Introduction to European Integration. – Forth edition: Lynne Reinner Pub

69. McCormick, J. (2011) Understanding the European Union: A Concise Introduction. – 5th edition: Palgrave Macmillan

70. Sychova V. The impact of European integration on gender policy in Ukraine. *Association Agreement: driving integrational changes* : col. Monograf. /Ed.by Richard Iserman, Dr.H.C. in International Relations, Maryna Dei, PhD, Associate Professor, Olga Rudenko, Dr.Sc in PA, Professor, Yaroslav Tsekhmister, Ed.D, Professor, Vitalii Lunov, PhD, Associate Professor. Chicago: Assent Graphics Communications, 2019. P. 88–100.

Інтернет-ресурси:

71. Бібліотека Міжнародного центру перспективних досліджень. Тема „Європейська інтеграція” .<http://icps.com.ua/>.

72. Верховна Рада України : Офіційний портал. URL : <http://www.rada.gov.ua/>

73. Євроінтеграційний портал / Сайт. URL : <https://eu-ua.org/>

74. Європейський простір <https://eu.prostir.ua/library/237529.html>

75. Європа в Інтернет: Веб-путівник: <http://www.knoweurope.net/>

76. Загальна інформація про установи ЄС: https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies_en

77. Міністерство закордонних справ України: Офіційний сайт. URL : <http://www.mfa.gov.ua/>

78. Наукова періодика України. Сторінка відкритого доступу Національної бібліотеки України ім. В.Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/portal/>

79. Організація з Безпеки та Співробітництву в Європі: офіційний сайт. URL : <http://www.osce.org>

80. Рада Європи : Офіційний сайт. URL : <http://www.coe.int/>

81. Спецпроект Угода про асоціацію Україна-ЄС. URL : <https://eu-agreement.ed-era.com/>

82. Україна-Європейський Союз»: офіційний сайт представництва України при Європейському Союзі. . URL: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/>

83. Урядовий портал: Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>

84. Офіційний сайт ЄС: www.europa.eu

85. Офіційний сайт BBC: <https://www.bbc.com/news/uk-politics>

86. An official EU website – <http://www.europa.eu>